

การปฏิบัติงานของเครือข่ายจิตอาสาเพื่อการดูแลผู้ป่วยผู้พิการ ของโรงพยาบาลหนองบัวลำภู

The Operational Practices of Volunteer Networks for Health Care for Patients with Disabilities at Nong Bua Lamphu Hospital

दनय लामका

Danai Lamkham

วิทยาลัยพินชุนบัณฑิต

Pitchayabundit College

*Corresponding author: namedanai@gmail.com

(Received: Jan 13, 2023 / Revised: Oct 11, 2023 / Accepted: Oct 16, 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการปฏิบัติงานของเครือข่ายจิตอาสาเพื่อการดูแลผู้ป่วยผู้พิการของโรงพยาบาลหนองบัวลำภู และเปรียบเทียบการปฏิบัติงานของเครือข่ายจิตอาสาเพื่อการดูแลผู้ป่วยผู้พิการ จำแนกตาม เพศ ประสบการณ์การทำงาน และระดับการศึกษา ทั้งนี้เพื่อเสนอแนวทางพัฒนาศักยภาพของเครือข่ายจิตอาสาเพื่อการดูแลผู้ป่วยผู้พิการ กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 106 คน ผลการศึกษาพบว่า การปฏิบัติหน้าที่ของเครือข่ายจิตอาสาเพื่อการดูแลผู้ป่วยผู้พิการ โดยภาพรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการป้องกันโรค รองลงมาคือ ด้านการรักษาพยาบาลและด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพ และด้านการจัดหาอุปกรณ์ช่วยเหลือสำหรับผู้ป่วยผู้พิการ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการส่งเสริมสุขภาพ ผลการเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานของเครือข่ายจิตอาสาเพื่อการดูแลผู้ป่วยผู้พิการ จำแนกตามเพศพบว่า มีระดับการปฏิบัติแตกต่างกันในด้านการส่งเสริมสุขภาพ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่ามีระดับการปฏิบัติแตกต่างกัน ในด้านการส่งเสริมสุขภาพ ด้านการป้องกันโรค ด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพและด้านการจัดหาอุปกรณ์ช่วยเหลือ จำแนกตามการศึกษา พบว่ามีระดับการปฏิบัติแตกต่างกัน ในด้านการส่งเสริมสุขภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ข้อเสนอแนะทางพัฒนาศักยภาพของเครือข่ายจิตอาสาเพื่อการดูแลผู้ป่วยผู้พิการ มีดังนี้ ควรมีการจัดกิจกรรมออกกำลังกายที่เหมาะสม การประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการส่งเสริมสุขภาพ การให้ความรู้แก่สมาชิกในครอบครัว และส่งเสริมการฝึกและพัฒนาอาชีพ การจัดการกับสภาพแวดล้อมภายในครัวเรือน การได้รับการฝึกอบรม และมีความรู้อย่างต่อเนื่อง การเข้าใจบทบาทของตนเองและมีจิตวิทยาในการเข้าหาและฟื้นฟู สมรรถภาพ

ของผู้ป่วยผู้พิการ ควรมีการจัดประชุมของเครือข่ายจิตอาสา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของแต่ละหมู่บ้าน เป็นประจำทุกเดือนเพื่อสรุปผลและติดตามผล

คำสำคัญ: การปฏิบัติงาน, เครือข่ายจิตอาสา, ผู้ป่วยผู้พิการ

Abstract

The objectives of this research were to study the operation of volunteer networks providing healthcare for patients with disabilities at Nongbua Lamphu Hospital and to compare operational practices based on gender, work experience, and educational levels. Additionally, the study aimed to present guidelines for the development of volunteer networks. A total of 106 participants were involved in data collection. The results are as follows: Overall, the operation of volunteer networks for caring for patients with disabilities was rated at the highest level. The average score for disease prevention was the highest, followed by cure and rehabilitation, and providing materials to assist patients with disabilities. However, health promotion scored at the lowest level. When comparing gender and work experience, differences were found in the operation of health promotion. Furthermore, disease prevention, rehabilitation, and material provision differed among volunteers with varying work experiences. When categorized by education levels, a significant difference was observed in the operation of health promotion (p -value < 0.05). Guidelines for the potential development of volunteer networks for caring for patients with disabilities include the performance of appropriate exercises and the application of local wisdom in health support. Knowledge for family members, support for training, development of occupation, and management of the environment within families should be prioritized. Continuous training may enhance understanding of responsibilities and develop psychological readiness for interacting with patients. Finally, regular monitoring is recommended through monthly meetings.

Keywords: Operational Practices, Volunteer Mind Network, Cripple Patient

บทนำ

จากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 เป็นแผนพัฒนาที่กำหนดแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เพื่อให้ประชาชนมีชีวิตและมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นไม่ว่าจะเป็นความสมบูรณ์ทางร่างกาย จิตใจ สังคมและปัญญา การเตรียมพร้อมด้านกำลังคนและการเสริมสร้างศักยภาพของประชาชนในทุกช่วงวัย มุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพทุนมนุษย์ของประเทศ โดยพัฒนาคนให้เหมาะสมตามช่วงวัย เพื่อให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ⁽¹⁾ แต่ในความเป็นจริงพบว่าในสังคมยังมีบุคคลที่มีความบกพร่องหรือไม่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ เป็นกลุ่มประชากรด้อยโอกาสกลุ่มหนึ่งในสังคม หรือเรียกว่าคนพิการ ซึ่งมีประมาณร้อยละ 15 ของประชากรโลกหรือประมาณหนึ่งพันล้านคนของโลกที่ต้องเผชิญกับความพิการโดยมีสาเหตุสืบเนื่องจากการเพิ่มขึ้นของโรคติดต่อเรื้อรังและการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ⁽²⁾

จากสถานการณ์ผู้พิการในประเทศไทยพบว่า มีผู้พิการลงทะเบียนผู้พิการ จำนวนทั้งสิ้น 2,108,536 คน (ร้อยละ 3.19 ของประชากรทั้งประเทศ) ข้อมูลประชากรประเทศไทยจาก สำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2564 เป็นเพศชาย จำนวน 1,101,837 คน คิดเป็นร้อยละ 52.26 และเพศหญิง จำนวน 1,006,699 คน คิดเป็นร้อยละ 47.74 จำแนกผู้พิการตามประเภทความพิการพบผู้พิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกายมีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50.30 รองลงมาคือ ผู้พิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย คิดเป็นร้อยละ 18.69 ผู้พิการทางการมองเห็น ผู้พิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม ผู้พิการสติปัญญา ผู้พิการมากกว่า 1 ประเภท ผู้พิการทางออทิสติก ผู้พิการทางการเรียนรู้ และข้อมูลรอกการ ยืนยัน คิดเป็นร้อยละ 8.85 ,7.84, 6.84, 5.87,

0.83, 0.66 และ 0.09 ตามลำดับ⁽³⁾

จังหวัดหนองบัวลำภู มีผู้พิการที่ขึ้นทะเบียนทั้งหมด 17,644 คน แบ่งเป็น เพศหญิง 8,686 คน เพศชาย 8,958 คน แยกประเภทความพิการพบผู้พิการทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหวร้อยละ 52.61 ทางการได้ยิน/ การสื่อความหมายร้อยละ 17.98 ทางการมองเห็นร้อยละ 14.0 ทางสติปัญญาร้อยละ 6.33 ทางจิตใจหรือพฤติกรรมร้อยละ 5.38 ทางการเรียนรู้ร้อยละ 3.59 และออทิสติกร้อยละ 0.12 ตามลำดับ⁽⁴⁾

จากสภาพปัญหาดังกล่าว จึงได้มีการกำหนดแนวทางฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการโดยการสร้างเครือข่ายจิตอาสาในการดูแลผู้ป่วยพิการ เป็นการประสานความร่วมมือเชิงพื้นที่ และต้องอาศัยองค์ประกอบหลายประการมาสนับสนุนการเรียนรู้ เช่น ผู้นำร่วม แผนงาน งบประมาณ หน่วยงานสนับสนุน หน่วยงาน พื้นที่ เป้าหมาย ตลอดจนการมีส่วนร่วมของมวลสมาชิกของเครือข่าย ดังนั้นการบริหารจัดการเครือข่าย จึงต้องเตรียมความพร้อมของ องค์ประกอบเหล่านี้ เพื่อให้สามารถสร้างเครือข่ายการเรียนรู้อย่าง เป็นรูปธรรม โดยเป็นไปตาม แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติฉบับที่ 5 (พ.ศ.2560 – พ.ศ.2564) ที่ จะต้องส่งเสริมและบูรณาการเครือข่ายทุกภาคส่วนโดยสร้างการมีส่วนร่วม เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพคนพิการอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงศึกษาการปฏิบัติงานของเครือข่ายจิตอาสาเพื่อการดูแลผู้ป่วยผู้พิการของโรงพยาบาลหนองบัวลำภู และสอบถามข้อเสนอแนะทางพัฒนาศักยภาพของเครือข่ายจิตอาสาเพื่อการดูแลผู้ป่วยผู้พิการ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการนำไปศึกษา ปรับปรุงเปลี่ยนแปลง แก้ไข และพัฒนาการปฏิบัติงานของเครือข่ายจิตอาสา

เพื่อการดูแลผู้ป่วยผู้พิการของโรงพยาบาลหนองบัวลำภู ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการปฏิบัติงานของเครือข่ายจิตอาสาเพื่อการดูแลผู้ป่วยผู้พิการของโรงพยาบาลหนองบัวลำภู
2. เพื่อเปรียบเทียบ การปฏิบัติงานของเครือข่ายจิตอาสาเพื่อการดูแลผู้ป่วยผู้พิการของโรงพยาบาลหนองบัวลำภู จำแนกตาม เพศ ประสบการณ์การทำงาน และระดับการศึกษา
3. เพื่อเสนอแนวทางพัฒนาศักยภาพของเครือข่ายจิตอาสาเพื่อการดูแลผู้ป่วยผู้พิการ ของโรงพยาบาลหนองบัวลำภู

สมมติฐานการวิจัย

กลุ่มเครือข่ายจิตอาสา ที่มีเพศ ประสบการณ์ทำงาน และระดับการศึกษา ที่ต่างกันมีระดับการปฏิบัติงานเพื่อการดูแลผู้ป่วยผู้พิการแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เครือข่ายจิตอาสาในเขตรับผิดชอบโรงพยาบาลหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู จำนวน 106 คน โดยผู้วิจัยศึกษาจากประชากรทั้งหมด

เกณฑ์คัดเข้า

1. เป็นเครือข่ายจิตอาสาในเขตรับผิดชอบโรงพยาบาลหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภูในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา
2. มีอายุ 18 ปีขึ้นไป
3. เป็นเครือข่ายจิตอาสาที่สามารถสื่อสาร

เข้าใจ และอ่านออกเขียนได้

4. ยินดีเข้าร่วมโครงการวิจัย

เกณฑ์คัดออก

1. อายุต่ำกว่า 18 ปี
2. ไม่ยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย และ/หรือไม่สามารถติดต่อได้ เกินกว่า 2 ครั้ง

ระยะเวลาในการวิจัย

เดือนมีนาคม ถึง เดือนธันวาคม พ.ศ. 2565

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร โดยแบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของเครือข่ายจิตอาสา ได้แก่ เพศ ประสบการณ์ทำงาน ระดับการศึกษา ลักษณะเป็นแบบให้ตรวจสอบรายการ (Check - list) มีจำนวน 4 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามการปฏิบัติงานของเครือข่ายจิตอาสาเพื่อการดูแลผู้ป่วยผู้พิการ มีจำนวน ทั้งหมด 25 ข้อ ประกอบด้วย 5 ด้าน ด้านละ 5 ข้อโดยใช้การวัดตามเกณฑ์ Likert Scale มีลักษณะการวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ⁽⁵⁾ มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ระดับปฏิบัติมากที่สุด	5	คะแนน
ระดับปฏิบัติมาก	4	คะแนน
ระดับปฏิบัติปานกลาง	3	คะแนน
ระดับปฏิบัติน้อย	2	คะแนน
ระดับปฏิบัติน้อยที่สุด	1	คะแนน

การแปลคะแนนเฉลี่ยรายข้อและรายด้านเทียบกับเกณฑ์ ดังนี้⁽⁵⁾

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.50 – 5.00 หมายถึง มากที่สุด

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 – 4.49 หมายถึง มาก
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 2.50 – 3.49 หมายถึง ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.50 – 2.49 หมายถึง น้อย
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00 – 1.49 หมายถึง น้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิด สอบถามข้อเสนอแนะทางพัฒนาศักยภาพของเครือข่ายจิตอาสาเพื่อการดูแลผู้ป่วยผู้พิการ ของโรงพยาบาลหนองบัวลำภู ทั้งหมด 5 ด้าน

ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาได้ ดำเนินการสร้างและทดสอบแบบสอบถาม ดังนี้

1. หาความตรงของเนื้อหาของแบบสอบถาม (Content Validity)

1.1 ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องโดยศึกษาเอกสารตำรา แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของเครือข่ายจิตอาสาเพื่อการดูแลผู้ป่วยผู้พิการ

1.2 กำหนดเนื้อหาของคำถามในแบบสอบถาม และนิยามตัวแปรที่ต้องการวัด เพื่อให้ครอบคลุมในเรื่องที่ศึกษา และมีลักษณะซึ่งทุกคนสามารถตอบข้อเท็จจริงได้

1.3 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านเป็นผู้ตรวจสอบเพื่อตรวจสอบความตรงของเนื้อหาโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้อง (index of Item-Objective Congruence: IOC) เกณฑ์การ พิจารณาดังนี้ หากค่า IOC ตั้งแต่ 0.66 ขึ้นไป คัดเลือกข้อนั้นไว้ใช้ได้ แต่ถ้าได้ค่า IOC ต่ำกว่า ควรพิจารณา แก้ไขปรับปรุง หรือตัดทิ้ง เฉลี่ยค่า IOC ทั้งแบบสอบถามได้เท่ากับ 0.95

การตรวจสอบความเที่ยงของแบบสอบถาม (Reliability)

ประมวลความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ นำมาปรับปรุงแบบสอบถาม เสนอกรรมการที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาและนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับประชากรที่มีลักษณะคล้ายกันกับประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน คือเครือข่ายจิตอาสาเพื่อการดูแลผู้ป่วยผู้พิการ ของโรงพยาบาลอุดรธานี ต่อจากนั้นนำแบบสอบถามไปวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient alpha) ของ Cronbach ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.90

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้จะทำการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งมีการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ในการวิเคราะห์จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายลักษณะของข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้สถิติในการทดสอบ ได้แก่ Independent t-test และ One - Way ANOVA

จริยธรรมการวิจัยและการพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

โครงการวิจัยนี้ได้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ วิทยาลัยพินิจบัณฑิต เลขที่รับรอง 7/2566

ผลการศึกษา

ผลการวิจัยเรื่อง การปฏิบัติงานของเครือข่ายจิตอาสาเพื่อการดูแลผู้ป่วยผู้พิการของโรงพยาบาลหนองบัวลำภู แบ่งออกเป็น 4 ส่วนดังนี้

1) ข้อมูลทั่วไป

กลุ่มตัวอย่างเครือข่ายจิตอาสาเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพและการดูแลผู้ป่วยผู้พิการของโรงพยาบาล

หนองบัวลำภูจำนวน 106 คน เป็นเพศชาย ร้อยละ 21.69 เพศหญิงร้อยละ 78.31 อายุระหว่าง 30-50 ปี ร้อยละ 49.05 รองลงมาคือ อายุ 50 ปีขึ้นไปร้อยละ 38.67 และอายุต่ำกว่า 30 ปีร้อยละ 12.26 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 86.79 และระดับปริญญาตรีร้อยละ 13.20

ตารางที่ 1 ข้อมูลการปฏิบัติงานของเครือข่ายจิตอาสาเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพและการดูแลผู้ป่วย ผู้พิการของโรงพยาบาลหนองบัวลำภู (n = 106 คน)

ปฏิบัติหน้าที่ของเครือข่ายจิตอาสา	ระดับปฏิบัติ			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. ด้านการส่งเสริมสุขภาพ	4.53	0.38	มากที่สุด	4
2. ด้านการป้องกันโรค	4.63	0.20	มากที่สุด	1
3. ด้านการรักษาพยาบาล	4.60	0.32	มากที่สุด	2
4. ด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพ	4.60	0.29	มากที่สุด	2
5. ด้านการจัดหาอุปกรณ์เครื่องช่วยสำหรับผู้ป่วยผู้พิการ	4.54	0.39	มากที่สุด	3
รวม	4.58	0.24	มากที่สุด	

2) การปฏิบัติงานของเครือข่ายจิตอาสาเพื่อการดูแลผู้ป่วยผู้พิการของโรงพยาบาลหนองบัวลำภู

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลการปฏิบัติหน้าที่ของเครือข่ายจิตอาสาเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพและการดูแลผู้ป่วยผู้พิการของโรงพยาบาลหนองบัวลำภู โดยภาพรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.58, S.D.= 0.24) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการป้องกันโรค ($\bar{X}$ = 4.63, S.D.= 0.20) รองลงมาคือ ด้านการรักษาพยาบาล และด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพ ($\bar{X}$ = 4.60, S.D.=

0.29) และด้านการจัดหาอุปกรณ์เครื่องช่วยสำหรับผู้ป่วยผู้พิการ ($\bar{X}$ = 4.54, S.D.= 0.39) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการส่งเสริมสุขภาพ ($\bar{X}$ = 4.53, S.D.= 0.38) ดังแสดงในตารางที่ 1

พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของเครือข่ายจิตอาสา พบว่า เพศหญิงมีการปฏิบัติหน้าที่ด้านการส่งเสริมสุขภาพมากกว่าเพศชาย ($\bar{X}$ = 4.58, S.D.= 0.33), ($\bar{X}$ = 4.32, S.D.= 0.46) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value < 0.05) ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ข้อมูลการปฏิบัติงานของเครือข่ายจิตอาสาจำแนกตามเพศ

การปฏิบัติหน้าที่ของ เครือข่ายจิตอาสา	เพศ				t-test	P-value
	ชาย		หญิง			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการส่งเสริมสุขภาพ	4.32	0.46	4.58	0.33	-2.491	0.019*
2. ด้านการป้องกันโรค	4.57	0.25	4.65	0.19	-1.627	0.107
3. ด้านการรักษาพยาบาล	4.63	0.21	4.59	0.35	0.577	0.565
4. ด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพ	4.51	0.24	4.63	0.21	-1.699	0.920
5. ด้านการจัดหาอุปกรณ์เครื่องช่วย สำหรับผู้ป่วยผู้พิการ	4.40	0.47	4.57	0.36	-1.636	0.112

จากการวิเคราะห์ผลการเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติหน้าที่เครือข่ายจิตอาสาจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์ทำงานมากกว่า 6 ปีขึ้นไป จะมีคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมสุขภาพ ($\bar{X}$ = 4.72, S.D.= 0.13) การป้องกันโรค ($\bar{X}$ = 4.70, S.D.= 0.13) การฟื้นฟูสมรรถภาพ ($\bar{X}$ = 4.74, S.D.= 0.18) มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า 1 ปี และ 1-5 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์ 1-5 ปี มีคะแนนเฉลี่ยด้านการรักษาพยาบาล ($\bar{X}$ = 4.71, S.D.=

0.19) มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า 1 ปี และ 1-5 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และจากการวิเคราะห์ผลการเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติหน้าที่เครือข่ายจิตอาสาจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า ประสบการณ์การทำงานที่แตกต่างกันของเครือข่ายจิตอาสา มีค่าเฉลี่ยในด้านการส่งเสริมสุขภาพ ด้านการป้องกันโรค ด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพและด้านการจัดหาอุปกรณ์เครื่องช่วยสำหรับผู้ป่วยผู้พิการแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < 0.001$ ตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ข้อมูลการปฏิบัติงานของเครือข่ายจิตอาสาจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

การปฏิบัติหน้าที่ของ เครือข่ายจิตอาสา	ประสบการณ์การทำงาน						F - test	P - Value
	ต่ำกว่า 1 ปี		1 – 5 ปี		6 ปีขึ้นไป			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการส่งเสริมสุขภาพ	4.06	0.39	4.67	0.23	4.72	0.13	60.208	< 0.001
2. ด้านการป้องกันโรค	4.50	0.25	4.66	0.18	4.70	0.13	8.727	< 0.001
3. ด้านการรักษาพยาบาล	4.42	0.46	4.71	0.19	4.61	0.25	7.354	0.001*
4. ด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพ	4.36	0.35	4.65	0.21	4.74	0.18	19.679	< 0.001
5. ด้านการจัดหาอุปกรณ์เครื่อง ช่วยสำหรับผู้ป่วยผู้พิการ	4.20	0.47	4.61	0.34	4.71	0.16	19.562	< 0.001

จากการวิเคราะห์ผลการเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติหน้าที่ที่เครือข่ายจิตอาสาจำแนกตามการศึกษาพบว่า เครือข่ายจิตอาสาที่มีการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรีมีค่าเฉลี่ยในด้านการส่งเสริมสุขภาพ

($\bar{X}$ = 4.56, S.D.= 0.36) มากกว่าเครือข่ายจิตอาสาที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ($\bar{X}$ = 4.31, S.D.= 0.40) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ข้อมูลการปฏิบัติงานของเครือข่ายจิตอาสาจำแนกตามการศึกษา

การปฏิบัติหน้าที่ของ เครือข่ายจิตอาสา	ระดับการศึกษา				t-test	P-value
	ต่ำกว่าปริญญาตรี		ปริญญาตรี			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการส่งเสริมสุขภาพ	4.56	0.36	4.31	0.40	2.372	0.020*
2. ด้านการป้องกันโรค	4.63	0.20	4.61	0.24	0.403	0.688
3. ด้านการรักษาพยาบาล	4.58	0.34	4.73	0.12	-1.598	0.113
4. ด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพ	4.62	0.29	4.47	0.26	1.840	0.069
5. ด้านการจัดหาอุปกรณ์เครื่องช่วย สำหรับผู้ป่วยผู้พิการ	4.56	0.38	4.40	0.44	1.388	0.168

3) ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาศักยภาพของเครือข่ายจิตอาสาเพื่อการดูแลผู้ป่วยผู้พิการของโรงพยาบาลหนองบัวลำภู

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาศักยภาพของเครือข่ายจิตอาสาเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพและการดูแลผู้ป่วยผู้พิการของโรงพยาบาลหนองบัวลำภู โดยแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการส่งเสริมสุขภาพ ด้านการป้องกันโรค ด้านการรักษาพยาบาล ด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพ และด้านการจัดหาอุปกรณ์เครื่องช่วยสำหรับผู้ป่วยผู้พิการ สามารถวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางการพัฒนาศักยภาพของเครือข่ายในแต่ละด้าน ดังนี้

1. ด้านการส่งเสริมสุขภาพ ควรมีการส่งเสริมสุขภาพโดยการจัดกิจกรรมออกกำลังกายที่เหมาะสมสำหรับผู้ป่วยผู้พิการ เช่น การออกกำลังกายแบบเสริมสร้างความแข็งแรงให้กับกล้ามเนื้อที่เหมาะสมสำหรับผู้ป่วยผู้พิการแต่ละคน การให้ความรู้แก่สมาชิกในครอบครัวเพื่อการดูแลสุขภาพผู้ป่วยผู้พิการอย่างถูกต้องและส่งเสริมการฝึกและพัฒนาอาชีพที่ผู้ป่วยผู้พิการให้ความสนใจและเหมาะสมแก่ผู้ป่วยผู้พิการเพื่อให้ผู้ป่วยผู้พิการเกิดรายได้และมองเห็นคุณค่าของตนเอง

2. ด้านการป้องกันโรค เครือข่ายจิตอาสา นอกจากจะช่วยเหลือผู้ป่วยผู้พิการแล้วควรมีการจัดการกับสภาพแวดล้อมภายในครัวเรือนเนื่องจากสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสมจะทำให้เกิดแหล่งเพาะพันธุ์ของพาหะนำโรคซึ่งทำให้เกิดโรคต่างๆ ตามมาได้ เช่น โรคไข้เลือดออก เครือข่ายจิตอาสาควรได้รับการฝึกอบรมในด้านมาตรการในการควบคุมโรคที่เกิดเฉพาะถิ่น เช่นโรคไข้เลือดออก โรคสுகุใส โรคตาแดง โรคอาหารเป็นพิษ โรคปอดบวม โรคระบบทางเดินอาหาร และสามารถควบคุมและป้องกันได้ทันกับสถานการณ์โรคนั้น ๆ การดูแลในเรื่องของ

สุขอนามัยและการดูแลในการป้องกันอุบัติเหตุ เช่น อุบัติเหตุของคนพิการทางการเคลื่อนไหว และการบาดเจ็บภายในบ้านและเครือข่ายจิตอาสาสามารถตอบคำถามในการรับวัคซีนเพื่อป้องกันโรคติดต่อให้กับผู้ป่วยผู้พิการและสมาชิกในครอบครัวได้

3. ด้านการรักษาพยาบาล เครือข่ายจิตอาสาควรได้รับการฝึกอบรมและมีความรู้เกี่ยวกับการปฐมพยาบาลและการช่วยเหลือเบื้องต้นเพื่อแนะนำและช่วยเหลือผู้ป่วยผู้พิการและสมาชิกในครอบครัวได้ เครือข่ายจิตอาสาควรได้รับการอบรมและพัฒนาศักยภาพด้านการดูแลรักษาผู้ป่วยผู้พิการเบื้องต้น เช่น การดูแลความสะอาดร่างกายผู้ป่วยผู้พิการ การทำความสะอาดแผลกดทับ

4. ด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพ เครือข่ายจิตอาสาควรได้รับการพัฒนาความรู้การฟื้นฟูสมรรถภาพที่เหมาะสมต่อลักษณะความพิการและการเจ็บป่วย เครือข่ายจิตอาสาควรเข้าใจบทบาทของตนเองและมีจิตวิทยาในการเข้าหาและฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้ป่วยผู้พิการ และจัดให้มีการอบรมและฝึกปฏิบัติแก่เครือข่ายจิตอาสาและสมาชิกในครัวเรือนเกี่ยวกับการออกกำลังกายเพื่อเพิ่มความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ การใช้กายอุปกรณ์ การเคลื่อนย้ายตัว การเคลื่อนที่และกิจวัตรประจำวัน

5. ด้านการจัดหาอุปกรณ์เครื่องช่วยสำหรับผู้ป่วยผู้พิการ ควรมีการจัดประชุมของเครือข่ายจิตอาสา อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของแต่ละหมู่บ้าน แต่ละองค์กร เป็นประจำทุกเดือนเพื่อสรุปผลและติดตามผลการใช้อุปกรณ์เครื่องช่วยสำหรับผู้ป่วยผู้พิการ เครือข่ายจิตอาสาควรได้รับการฝึกอบรมและมีความรู้เกี่ยวกับอุปกรณ์เครื่องช่วยความพิการและสามารถนำวัสดุในท้องถิ่นมาจัดทำอุปกรณ์เครื่องช่วยความพิการได้ และมีการสนับสนุนงบประมาณและอุปกรณ์เครื่องช่วยความพิการให้เพียงพอต่อจำนวนผู้ป่วยผู้พิการ

สรุปและอภิปรายผล

การปฏิบัติหน้าที่ของเครือข่ายจิตอาสาเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพและการดูแลผู้ป่วยผู้พิการของโรงพยาบาลหนองบัวลำภูโดยภาพรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการส่งเสริมสุขภาพ ด้านป้องกันโรค ด้านการรักษาพยาบาล ด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพและการจัดหาอุปกรณ์เครื่องช่วยสำหรับผู้ป่วยผู้พิการ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ให้ความสำคัญในเรื่องของการปฏิบัติหน้าที่ของเครือข่ายจิตอาสา เช่น มีการอบรมให้ความรู้เป็นประจำ มีการกำกับติดตามการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสิทธิพร เกษจ้อย⁽⁶⁾ ที่ศึกษาบทบาทการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลโนนท่อน อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมทั้งหมดอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) มีบทบาทในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านป้องกันโรคอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) มีบทบาทในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ด้านการฟื้นฟูสภาพพบบทบาทในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ด้านการรักษาพยาบาล มีบทบาทในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก และ ด้านการส่งเสริมสุขภาพพออนามัย มีบทบาทในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก

การเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติหน้าที่ของเครือข่ายจิตอาสาเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพและการดูแลผู้ป่วยผู้พิการของโรงพยาบาลหนองบัวลำภู จำแนกตาม เพศ ประสบการณ์ทำงาน และระดับการศึกษา พบว่า ประสบการณ์ทำงาน และระดับการศึกษา มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ประสบการณ์ทำงาน และ

ระดับการศึกษามีผลต่อความรู้และการปฏิบัติหน้าที่ของเครือข่ายจิตอาสา เมื่อจำแนกตามเพศพบว่า เพศชายและเพศหญิง มีค่าเฉลี่ยในด้านการส่งเสริมสุขภาพแตกต่างกันส่วนด้านการป้องกันโรค การรักษาพยาบาล การฟื้นฟูสมรรถภาพและด้านการจัดหาอุปกรณ์เครื่องช่วยสำหรับผู้ป่วยผู้พิการไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของพิมพ์วรรณ เรื่องพุทธ⁽⁷⁾ ที่ศึกษาความรู้และการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการดูแลผู้พิการในชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนนาเคียน ตำบลนาเคียน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จากการศึกษาการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคุณลักษณะทั่วไป ความรู้ และระดับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขกับแนวทางการพัฒนาระบบอาสาสมัครในการดูแลผู้พิการในชุมชน กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศอายุ ระดับ การศึกษา สถานภาพสมรส สถานภาพในครอบครัว อาชีพ รายได้ระยะเวลาการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุข การยอมรับของบุคคลในครอบครัว และ ความรู้ที่แตกต่างกัน มีแนวทางการพัฒนาระบบอาสาสมัคร ในการดูแลผู้พิการในชุมชนไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรพัฒนาศักยภาพจิตอาสา เพศหญิง ด้านการส่งเสริมสุขภาพ พัฒนาศักยภาพจิตอาสาที่มีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี
2. กลุ่มเครือข่ายจิตอาสาควรได้รับการฝึกอบรมและพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่องเพื่อให้องค์ ความรู้และเกิดเครือข่ายที่เข้มแข็งเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพและการดูแลผู้ป่วยผู้พิการอย่างยั่งยืนและ ควรสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานและสนับสนุนมีการประกาศเกียรติคุณเพื่อกระตุ้นในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการทำวิจัยในลักษณะเดียวกันแต่แยกประเภทผู้ป่วยผู้พิการ

เอกสารอ้างอิง

1. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 [อินเทอร์เน็ต]. 2565 [เข้าถึงเมื่อ 2565 ตุลาคม 26]. เข้าถึงได้จาก: <https://www.nesdb.go.th/>.
2. World Health Organization. World Health Statistics [Internet]. 2011 [Available 2023 Feb 20]. Retrieved from: <https://www.who.int/whosis/whostat/2011/en/>.
3. กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ. สถานการณ์ ผู้พิการในประเทศไทย [อินเทอร์เน็ต]. 2565 [เข้าถึงเมื่อ 2565 มีนาคม 31]. เข้าถึงได้จาก: <http://dep.go.th/>.
4. สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดหนองบัวลำภู. สถานการณ์ ผู้พิการในจังหวัดหนองบัวลำภู [อินเทอร์เน็ต]. 2561 [เข้าถึงเมื่อ 2566 มีนาคม 31]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.nongbualamphu.m-society.go.th/>.
5. บุญชม ศรีสะอาด. วิธีการทางสถิติสำหรับนักวิจัย เล่ม 2. กรุงเทพฯ: เจริญผล; 2548.
6. สิทธิพร เกษจ้อย. บทบาทการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลโนนท่อน อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น. วารสารวิจัยสถาบันวิจัยพิมลธรรม. 2560;4(1):163-171.
7. พิมพวรรณ เรืองพุทธ. ความรู้และการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการดูแลผู้พิการในชุมชน:กรณีศึกษาชุมชนนาเคียน ตำบลนาเคียน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข. 2556;23(2):32-43.